

Grisslehamn

Sammanställning av dialog våren
och sommaren 2025
- underlag till förstudie Grisslehamn

NORRTÄLJE
KOMMUN

Solgårdsstigen

Innehållsförteckning

1. SAMMANFATTNING	4
2. INTRODUKTION	6
3. RIKTAD DIALOG	10
4. ÖPPET HUS	16
5. SLUTSATSER OCH REKOMMENDATIONER	26
6. BILAGOR	29

1. Sammanfattning

År 2025 genomför Norrtälje kommun en förstudie med syftet att verka för en positiv utveckling i Grisslehamn och i närområdet. Arbetet utförs av en projektgrupp bestående av olika konsultteam, där Landskapslagets invånardialog är en del.

Processen inleddes med en plats- och aktörsanalys, och en riktad dialog med olika målgrupper och aktörer. Där gjordes en grundläggande kartläggning av Grisslehamns platser, stråk, befintliga sociala nätverk och viktiga frågeställningar. I ett öppet hus fick allmänheten sedan möjlighet att tycka till kring viktiga aspekter i en framtida utveckling.

En stor del av dialogen kretsade kring frågor kopplat till Grisslehamns identitet och karaktär. Det blev tydligt att det behövs en större idé för hur Grisslehamn kan utvecklas på ett sammanhållet sätt och hur kommande bebyggelse, och behov och önskemål, särskilt från de stora aktörer som "bär" Grisslehamn, kan inordna sig tillsammans med befintlig bebyggelse, kulturmiljö, platser och naturområden. För att möjliggöra detta behövs en bra process framåt, där kommunen är lyhörd både för invånarna, och för föreningslivet, som idag står för mycket av utvecklingen på orten. Det behövs också en

medvetenhet hos kommunen kring de utmaningar och konfliktområden som späs på av det stora besöksantalet under sommarhalvåret.

Nästan samtliga i dialogen lyfter att trafiksäkerheten måste förbättras så att alla, särskilt barn, kan röra sig säkert längs huvudstråk och mellan viktiga målpunkter. Den glesa turtätheten lyfts också fram som en utmaning för framför allt barn, tonåringar och äldre.

Dialogen visade också på behovet av en icke-kommersiell, naturlig samlingspunkt som möjliggör både aktivitet och vila för alla åldrar. Det blev också tydligt att ungdomar saknar en naturlig mötesplats utomhus, och någonstans att vistas under vinterhalvåret.

2. Introduktion

Detta är en sammanställning av den dialog som Landskapslaget genomförde med boende, verksamma och sommargäster i Grisslehamn. Sammanställningen kommer vara ett underlag till den förstudie som Norrtälje kommun tar fram för Grisslehamn.

Bakgrund & syfte

Under 2025 genomför Norrtälje kommunen förstudie i Grisslehamn som tittar på möjligheten för bebyggelse, infrastruktur och verksamhetsutveckling. Förstudiens mål är att verka för en positiv utveckling i Grisslehamn och i närområdet, för att stärka orten som en levande landsbygd- och skärgårdsort. Projektet skall bejaka och främja friluftslivet, hamnverksamheten, besöksnäringen, områdets kulturhistoriska värden samt värna om invånarnas intressen i Grisslehamn. Målet är också att tydliggöra behov i VA- och trafikinfrastrukturen för en hållbar utveckling av Grisslehamn.

Som en del av förstudien genomförs en dialog med boende, sommarboende och verksamma i Grisslehamn. Syftet med dialogen har varit att samla berättelser och kunskap om Grisslehamn som är unik för de som lever och verkar på orten, och förstå vilka perspektiv som är viktiga för en positiv utveckling av orten.

Metod

Dialogen har genomförts i tre delar; plats- och aktörsanalys, riktad dialog och öppet hus för att på olika sätt nå så många grupper som möjligt i Grisslehamn.

Plats- och aktörsanalys och riktad dialog

Som ett första steg genomfördes en plats- och aktörsanalys med syfte att kartlägga Grisslehamn och förstå befintliga sociala nätverk, förstå vilka frågor som är aktuella att ta upp i dialogen, samt att bygga upp kontakt och förtroende som skapar engagemang för dialogen. Analysen gjordes genom att ta del av underlagsmaterial, och genom kartläggning av verksamheter och föreningar. Utifrån analysen kontaktades nyckelpersoner som antingen driver verksamheter eller är engagerade ideellt i

Grisslehamn. För att få en så bra helhetsbild som möjligt hölls samtal/mailkonversationer med verksamheter av olika storlekar, föreningar av olika slag, och med personer i olika åldrar.

Öppet hus

Det öppna huset hölls den 28 juni 2025 vid dansbanan i samband med Grisslehamns sportklubbs 90-årsfirande. Syftet var att hålla dialog med allmänheten för att fånga upp viktiga aspekter i en framtida utveckling av orten. På plats var arbetsgruppen från Landskapslaget AB, arkitekter från AIX som är involverade i förstudien, och representanter från kommunen. Eventet annonserades i olika kanaler så som kommunens hemsida, sociala medier och i Norrtälje tidning. Inbjudan lades också ut i Roslagsappen, en app som drivs av Grisslehamns Intresseförening. Besökarnas tankar samlades in både i form av anteckningar från samtalen som hölls, och i enkäter. Totalt 50 personer svarade på enkäten som fanns i analog form på öppet hus, och i digital form från 28/6-11/8. Deltagarna fick också möjlighet att rita på en karta för att lättare kunna koppla tankar till platser och stråk. De fick också märka ut bra och dåliga platser på kartan. Besökare skapade även kreativt tillsammans genom att tillverka en Grisslehamnsbanderoll som sedan hängdes vid Grisslehamns idrottspark.

I denna rapport sammanfattas resultatet övergripande från plats- och aktörsanalys, riktad dialog och öppet hus.

Grisslehamns sportklubbs discgolf-bana har blivit ett populärt besöksmål.

Allmänt om Grisslehamn

Grisslehamn är en ort i norra Norrtälje kommun, med ca 190 bofasta, och en befolkning som ökar betydligt under sommarhalvåret med deltidsboende och turister. Ortens karaktär och identitet präglas av närheten till havet, naturen och ortens historia. Grisslehamn är känt för sina sommarnöjen, med många sommarboenden, och för att Ålandsresenärer passerar här för att resa med Eckerölinjen. Utöver ortens mataffär, restauranger, café, bageri och plasttillverkning, ligger tyngdpunkten i Grisslehamn inom besöksnäringen med verksamheter som hotell, camping och museum. Orten är livfull under sommarhalvåret, och mer slumrande under vinterhalvåret då många av ortens verksamheter har stängt.

I Grisslehamn finns många aktiva föreningar, särskilt med fokus på konst och hantverk, men även sport och verksamheter kopplat till hamn- och båtliv är aktiva inom föreningslivet.

Orten saknar park eller torg, och de kommersiella verksamheterna fyller en viktig roll som social mötesplats. Större shoppingutbud och offentlig service finns i Älmsta och Hallstavik dit man lättast tar sig med bil. Grisslehamn har en F-6 skola, men högstadiet ligger i Älmsta och gymnasieskola finns i Norrtälje. Grisslehamns skola försörjer också Singö med skolplatser, då skolan på Singö stängdes under 2015.

3. Riktad dialog

Arbetet började med inläsning av underlag, och en övergripande kartläggning av platser, stråk och aktörer. Utifrån den plats- och aktörsanalys som genomfördes inför dialogen genomfördes en riktad dialog. Nyckelpersoner från verksamheter, ideella föreningar, samt barn och ungdomar deltog i digitala intervjuer eller fysiska träffar på plats i Grisslehamn. Under samtalen ställdes frågor om hur det är att bo och verka i Grisslehamn. Frågorna rörde också mobilitet, och relationen till kommunen och turismen. Samtalen mynnade också ut i tips på andra nyckelpersoner att kontakta.

På platsbesöket hölls de inbokade riktade dialogerna med en så diversifierad grupp som möjligt, för att få en mer heltäckande bild över Grisslehamns befintliga värden och utvecklingspotential. För att få med barns och ungas perspektiv besökte arbetsgruppen skolan och höll en riktad dialog med liten grupp tonåringar. Under perioden efter platsbesöket följdes den riktade dialogen upp med kompletterande frågor. Aktörer som inte kunde ses vid platsbesöket kontaktades istället för video-/telefon-samtal.

Huvudämnena

Nedan är en kortare sammanfattning av de vanligaste ämnena som dök upp under samtalen.

Trafiksäkerhet och mobilitet

Att bussarna inte går så ofta leder till bilberoende i vardagen. Låg turtäthet i kollektivtrafiken skapar särskilt problem för äldres access till samhällsservice så som apotek Älmsta, och försvårar för barn och unga att röra sig mellan skola/hem/fritidsaktiviteter i Älmsta. Trafiksituationen för gång- och cykeltrafikanter upplevs som osäker på huvudvägen genom orten. Tung trafik, brist på trottoarer och dålig placering på övergångsställen pekas ut som hinder för alla, men särskilt för barn.

Identitet och karaktär

Närheten till naturen, havet, och fiskenäringen är viktig för Grisslehamns identitet. Historiska händelser från olika

århundraden präglar också platsen. De senaste 20 åren har kulturnäringen växt och blivit en lokal stolthet med konst i sjöbodar, och Albert Engströms ateljé och museum.

Naturen och vattenkontakt

Närheten till naturen är viktig för varför man vill bo i Grisslehamn. Några idéer som lyfts fram för att förbättra möjligheten till naturvistelse är mer och längre elljusspår, säkrare vägar och trafiklösningar, tydligare stråk, och till tillgänglighetsanpassade vandringsstigar.

Överfulla bryggor och badplatser kan minskas genom fler anordnade badplatser, till exempel en centralt belägen kommunal badplats som kommit upp som förslag. Fler toaletter och sophantering behövs på stranden vid Albert Engströmsområdet och i hamnen efterfrågas kommunalt bidrag då toaletterna nyttjas av allmänheten.

Föreningslivet

Föreningslivet är viktigt i Grisslehamn och det ideella arbetet ligger till grund för många viktiga och stora projekt som åstadkommit på orten, så som dansbanan och den populära discgolf-banan. Föreningslivet upplevs av många vara i symbios med lokalt näringsliv, med ömsesidiga sponsringar, tjänster och gentjänster. Det är en generationsfråga då mest äldre engagerar sig, och brist på volontärer är ett hinder för fler aktiviteter och evenemang. Man lyfter att det behövs en bättre möteslokal, då Medborgarhuset är litet och dessutom fungerar som matsal för skolbarnen.

Näringsliv

En boende beskriver det som att jobben är få, och att man får skapa sina egna jobb för att kunna verka i Grisslehamn. Samtidigt lyfter en annan invånare att det är brist på vissa yrken, som till exempel hantverkare. Besöksnäringen skapar större underlag och längre öppettider under sommarmånaderna. En del av de anställda hos de större arbetsgivarna pendlar till Grisslehamn. Begränsade pendlingsmöjligheter med kollektivtrafik

Närheten till havet och ett förflutet som fiskeby präglar Grisslehamns identitet.

försvårar dock för inpendling till orten. Ett annat problem är brist på säsongstillgängliga boenden för personal till säsongbetonade jobb så som restaurang och hotell.

Relation till kommunen

Det finns en utbredd känsla av att Grisslehamn är bortglömt av kommunen. Det finns en tydlig gör-det-själv-anda, och exempelvis har Grisslehamns sportklubb, Grisslehamns intresseförening och Vaddö intresseförening drivit många större tillskott så som idrottsanläggningar, en cykelförbindelse, och bevarandet av en bensinmack.

Mötesplatser och kultur

Det saknas en naturlig, icke-kommersiell samlingsplats för alla (park/torg/ordentliga och bra sittplatser). Förr möttes man i "centrum", där mer affärer och service fanns förut. "Långvarpen" som hamnen kallades förr, var också mer av en naturlig mötesplats, med kollektiva firanden som midsommar och valborg. Föreningar saknar en väl fungerande möteslokal, och Medborgarhuset, som förr var en samlingspunkt med populära aktiviteter för vuxna, är ett begränsat utrymme. Det är nästan uteslutande på sommarmånaderna som kulturen blommar upp.

Boendeformer

Huspriserna har stigit mycket i Grisslehamn, och permanentbostäder köps upp och blir sommarstugor. Man lyf-

ter behovet av billigare och mer varierade boendeformer så som bostadsrätter och hyresbostäder, så att unga familjer kan bo på orten. Norrtälje kommuns statistik från 2024 redovisade 29 bostadsrätter, 16 hyresrätter, och 131 äganderätter i Grisslehamn.

Unga och barn

I Grisslehamn saknas en allmän lekplats med lekutrustning för olika åldrar integrerat. Vid sportområdet finns en pumptrackbana och hinderbana som Grisslehamns sportklubb har anlagt, och vid marinan finns några mindre lekutrustningar. Barnen leker också i naturen, på skolgården, och på multiplanen vid skolan. Deras självständiga rörelse mellan viktiga målpunkter beskrivs av både föräldrar och barn som att den begränsas av den farliga trafiksituationen, främst vid sträckan på väg 283 mellan Medborgarvägen och Skatuddsvägen. Skolbarnen saknar även fler lekmöjligheter, och leker på förskolegården där en populär kompisgunga finns, trots att de inte får det.

En ung vuxen beskriver det som att det finns lite mer att göra som tonåring nu i Grisslehamn än förr. Diskgolfsen som blivit populär, drar även unga vuxna och ungdomar, och när Grisslehamns sportklubb anlade en pumptrackbana, var det med yngre tonåringar i åtanke. De unga som arbetsgruppen träffar efterfrågar dock en "naturlig

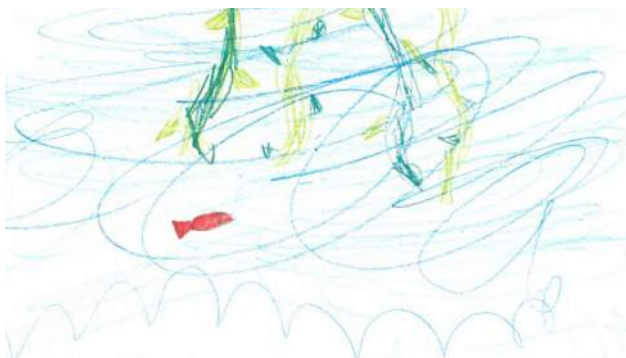
punkt” med sittplatser, där man kan hänga med kompisar. De lyfter också att det under vinterhalvåret ”inte finns någonting” att göra, och att de saknar både en sporthall, och en tätare turtäthet för bussar som på sommaren.

Besöksnäringen

Grisslehamns befolkning ligger på ca 190 bofasta, men orten får en betydligt större befolkning under sommarehalvåret. Den dynamiken skapar både praktiska problem med till exempel sophantering och parkeringar, och utmaningar med att få till ett kulturutbud under vinterhalvåret. Man lyfter fram både för- och nackdelarna med de stora volymerna av färje- och hotellgäster, och att kommunen bör ta större ansvar för att motverka de negativa konsekvenserna av besöksnäringen och eventuella framtida utbyggnader.

Lista över aktörer i riktad dialog:

- Grisslehamns intresseförening
- Vaddönavet
- Roslagsfisk och Vischan havsdeli
- Albert Engström sällskapet
- Grisslehamns sportklubb
- Hotell Havsbaden
- Eckerölinjen
- Grisslehamns skola (elever och lärare)
- Vaddö turistrådet
- Landsbyggsrådet Norrtälje
- Grupp med ungdomar
- Hamnföreningen

På frågan om vad de drömmer om i framtidens Grisslehamn när de är vuxna svarade ett av barnen att de ville fiska.

En av restaurangerna i Grisslehamn.

Den nya rondellen nära hamnen som ska förbättra trafiksituationen.

Grisslehamns skola med årskurs F-6.

Utsikt från hamnen, med Hotell Havsbaden och Eckerölinjen i bakgrunden.

Citat från den riktade dialogen:

“Min första kontakt med Bingo var i medborgarhuset. Medborgarhuset var en separat verksamhet tidigare, som var mer social.”

“Hoppas att byn befolkas av barnfamiljer, så att den överlever.”

“Vi bodde tidigare i Grisslehamn, men familjer med barn har svårt att ha råd att bo här.”

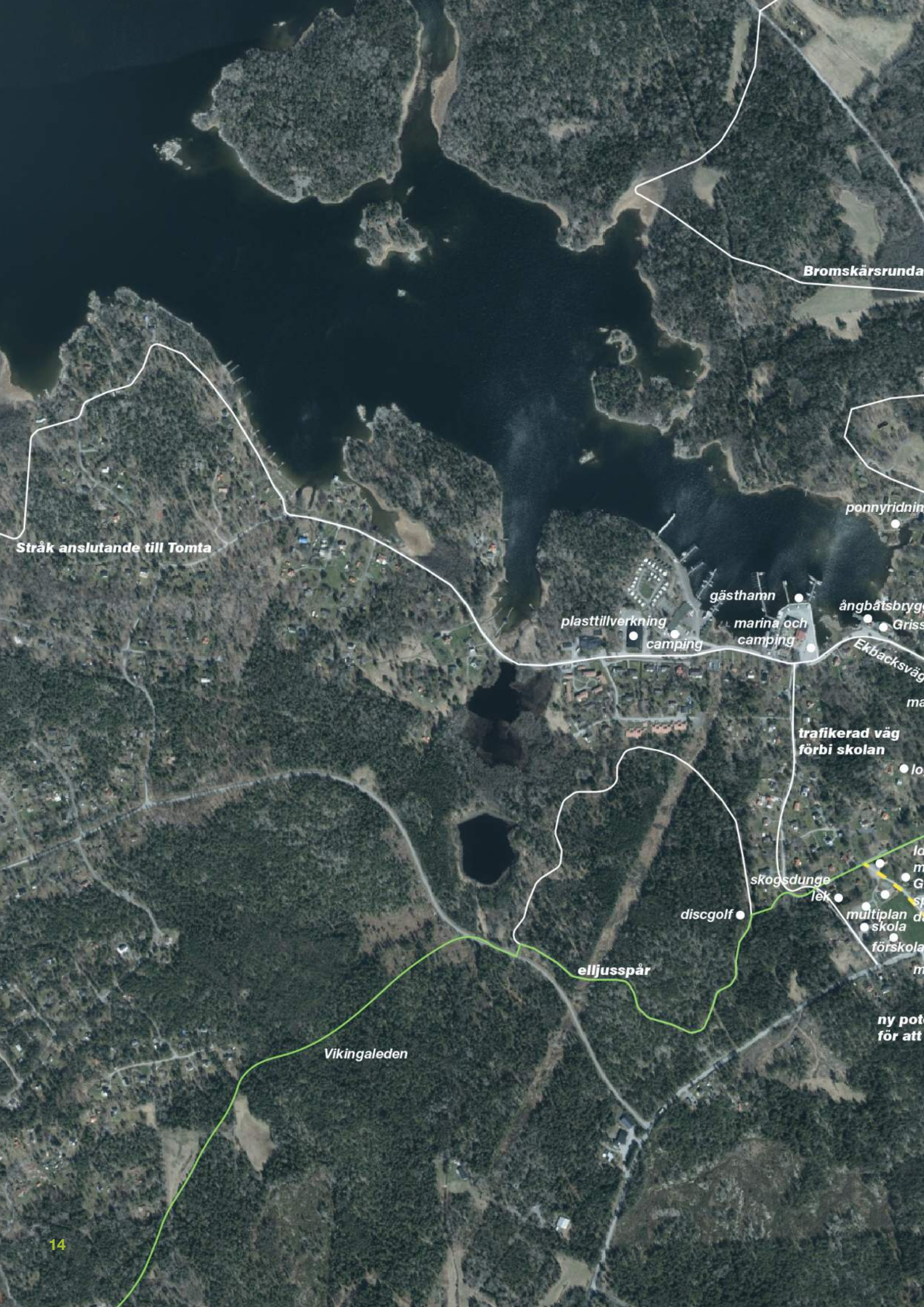
”Intresseföreningen och sportföreningen gör allt.”

“Varje gång ett permanent hus köps och blir till sommarboende, vet jag att det blir mörkt där om vintrarna”.

“En park och fler sittplatser hade varit bra. Då hade man hängt mer ute.”

”Vi saknar en bra möteslokal. Förr var medborgarhuset mer av en social samlingspunkt.”

“Farliga trafiksituationer påverkar alla, och gör det särskilt svårt för barn att röra sig själva.”

Bromskärsrunda

Stråk anslutande till Tomta

plasttillverkning

camping

gästhamn

marina och
camping

ponnyridning

ångbåtsbrygga

Griss

Ekbacksväg

trafikerad väg
förbi skolan

skogsdunge

lek

discgolf

elljusspår

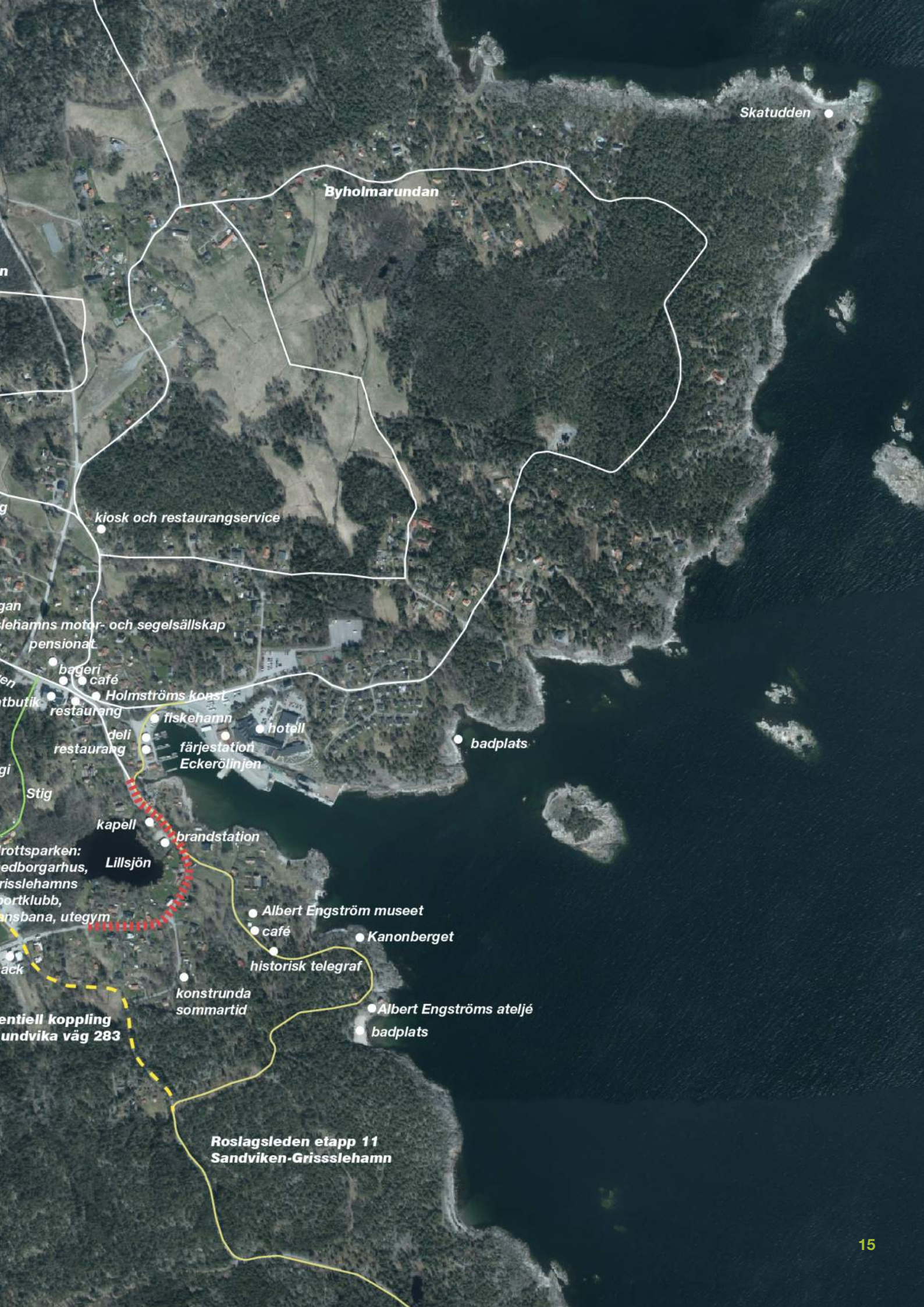
Vikingaleden

multiplan

skola

förskola

ny pot
för att

Skatudden

Byholmarundan

kiosk och restaurangservice

lehamns motor- och segelsällskap
pensionat

bageri

café

Holmströms konst

restaurang

deli

restaurang

fiskehamn

färjestation

Eckerölinjen

hotell

badplats

Stig

kapell

brandstation

Lillsjön

rottparken:
edborgarhus,
risslehamns
portklubb,
ansbana, utegym

Albert Engström museet

café

Kanonberget

historisk telegraf

konstrunda
sommartid

Albert Engströms ateljé

badplats

entiell koppling
undvika väg 283

Roslagsleden etapp 11
Sandviken-Grisslehamn

4. Öppet hus

Öppet hus pågick vid Dansbanan mellan kl 11-15 den 28 juni. Ungefär 80 besökare i åldergruppen 5-80 år kom för att ge input kring viktiga aspekter som är viktigast i en framtida utveckling. De som deltog var både fastboende och sommargäster, ofta sedan många år tillbaka. Flertalet företagare deltog också i dialogen. Förutom samtal och enkät på plats har det också varit möjligt att besvara en digital enkät som låg uppe på kommunens hemsida mellan 28e juni till 11e augusti 2025. Nedan beskrivs det som kom fram i samtal och enkät på plats, och svaren från de 47 personer i åldrarna 30 och 79 som besvarat den digitala enkäten. Resultatet från den riktade dialogen har varit ett underlag i planeringen av öppet hus.

Identitet & karaktär

För fastboende och fritidsboende är Grisslehamns identitet starkt kopplad till havet och naturen, och all den historia som utspelat sig här. Hamnen och fisknäringen är givetvis bärande av ortens identitet, men till dessa hör också arvet från Albert Engström, och hans tidigare ateljé, sommarnöjes-traditionen, Grisslehamns havsbad och Eckerölinjen. Grisslehamn utgör också riksintresse för kulturmiljö för just sommarnöjesmiljön och för sin posthantering (hamnknut för posthantering), och detta speglar också mångas bild av Grisslehamn. Grisslehamns sportklubb beskrivs som en viktig organisation för orten, där särskilt fotbollslaget har spelat en stor roll för orten. Laget är numer nedlagt, vilket flera uttrycker som tråkigt för ortens sammanhållning. Flera beskriver en förändrad karaktär där flera verksamheter har fått lägga ner, runt 2000-talet försvann fisk- och konservfabrik, båtfabrik och ett screentryckeri, och detta har förändrat karaktären på orten. Besöksnäringen tar en allt större del av ortens näringsliv. Idag är platser som Havsbaden, Albert Engström-ateljén, hamnplan/Långvarpen och marinan platser som utmärker Grisslehamns identitet på olika sätt.

Idag beskriver flera, såväl näringsidkare som fastboende och sommarboende, att Grisslehamns karaktär håller på att förändras på ett negativt sätt. Flera saknar en större

idé för hur platsen kan utvecklas på ett sammanhållet sätt och hur kommande bebyggelse kan inordnas tillsammans med befintlig bebyggelse, platser och naturområden.

Naturen upplevs få stå tillbaka för trafik och parkering med hårdgjorda ytor, och det framförs att det behövs en helhetssyn för Grisslehamns utveckling så att karaktären och identiteten som burit orten hittills kan få fortsätta leva. Flera uttrycker tveksamhet kring Hotell Havsbadens och Eckerölinjens utbredning på orten, med stora parkeringsytor och hårdgjorda material, samtidigt som de uppskattar deras närvaro som näringar. I samma diskussion lyfts också karaktären på byggnader och platser. Flera personer uttrycker en önskan om att kommunen tar ett helhetsgrepp kring detaljplanering och bygglov, med målet att säkerställa att Grisslehamns charm kan finnas kvar. Som exempel tar flera personer upp att de hört om att det ska byggas ett bostadshus centralt i korsningen Ekbacksvägen och Singövägen och tycker varken att skala eller utformning är anpassad till Grisslehamns karaktär.

Efter satsningar under åren har Hotell Havsbaden nått långvarig fullbeläggning och blivit en besöksmagnet. Samarbetet med Eckerölinjen är viktigt för verksamheten. Relationen till Grisslehamnsborna upplevs i stort sett som god, och hotellet sponsrar lokala aktiviteter och organisationer. Full parkering har lett till verksamhetens efterfrågan på utökad parkering, och man lyfter även fram att det har varit bra med en kommunal badplats att hänvisa hotellgäster till för att undvika konflikter vid en privat brygga i närheten av hotellet.

Från Eckerölinjens perspektiv ser de flesta Grisslehamnsbor båda sidorna av verksamheten. Det positiva är att verksamheten erbjuder arbetstillfällen, anställer lokalbor, premieringen av Grisslehamnsproducerat, samt ett mycket större underlag för lokala verksamheter och service. Det negativa är ökad trafik, nedskräpning, stöj och parkeringar, och minskad vattenkontakt på grund av

Grisslehamnsbanderollen som skapades gemensamt av besökare på öppet hus.

terminalen. Samarbetet mellan Grisslehamns föreningar och Eckerölinjen, och de rabatter för föreningsmedlemmar som medföljer, är också ett medvetet sätt att knyta starkare band till orten. Ur ett hållbarhetsperspektiv har Eckerölinjen och valt att börja erbjuda bussturer i stället för att alla Ålandsbesökare tar sin privata bil.

Hamnen med dess fiskebodas är Grisslehamns signum, och kopplar tillbaka till ett förflutet som fiskeby med ett mer aktivt fiske än idag. Många tycker att hamnen behöver rustas upp och göras till en trevligare, mer gemensam yta där den för orten identitetsskapande vattenkontakten är tydlig. Samtidigt påpekar någon att det är viktigt att inte bygga bort förutsättningarna för fiskhantering i hamnen, och att det är ett värde som behöver finnas kvar. Många lyfter också att de tycker det är synd att hamnen utnyttjas som ställplats för husbilar. Av de förslag på utveckling/tillskott som uppstått har ännu inget anammats och genomförts. Hamnen nyttjas redan för umgänge, och från Hamnföreningens perspektiv finns en önskan att kommunen ska bekosta delar av underhållskostnaderna för de allmänna toaletter som Hamnföreningen i dagsläget står för. Hamnföreningen äger all mark i hamnen och får inkomster genom att hyra ut campingplatser och restauranglokaler.

Gemenskap, föreningsliv & mötesplatser

De flesta som svarat på enkäten eller på annat sätt deltagit i dialogen lyfter fram föreningslivet och näringslivet som något positivt för Grisslehamn. Här finns många engagerade fast- och fritidsboende som fortsätter inom en tradition av fiskenäring, konst, hantverk och föreningsliv. De flesta mötesplatser på orten är kommersiella, så som bagarboden eller ICA dit många går för att träffa vänner eller ta del av folklivet. Även restaurangerna är viktiga i det sociala livet på orten. Kapellet, brandstationen, Albert Engströms ateljé, Medborgarhuset och marinan är andra viktiga samlingsplatser. Flera beskriver att Långvarpen/hamnplan har varit en viktig samlingspunkt, men långsamt förvandlats till något annat. Förr fanns det valborgsmässa- och midsommarfiranden och annat på platsen, som idag utgör ställplatser för husbilar. Flera olika deltagare i dialogen uttrycker att man hellre skulle se aktiviteter här som bidrar till folklivet. Dansbanan och folkets park har i stället utvecklats till en samlingsplats för högtider, men då det ligger lite längre från centrala byn är det svårare att ta sig dit, eller att bara råka passera på vägen förbi. Aktiviteter som sker där spiller inte lika naturligt över till övriga orten.

En del uttrycker en önskan att centrum vid ICA ska utvecklas, men att det måste ske med hänsyn till kulturmiljön, Grisslehamns skala och pittoreska identitet.

Återkommande under samtalen med människor i Grisslehamn är att det saknas icke-kommersiella mötesplatser att samlas på, både sommartid och vintertid. Ett torg eller en park, och fler sittbänkar att vila på efterfrågas av flera olika grupper.

Under vinterhalvåret finns de flesta mötesplatser i Älmsta, där bland annat restaurang Ankaret finns. Där finns också sporthall, bibliotek och annan offentlig service. Det är också verksamheter som ungdomar nyttjar, i Älmsta finns även en ungdomsgård som vissa från Grisslehamn åker till (dock begränsade öppettider). De flesta unga i Grisslehamn träffas dock hemma hos varandra, det finns inga mötesplatser för dom som är minderåriga utanför turistsäsong. Under sommaren träffas man ibland på minigolfen och ute på klipporna, men vintertid är det högstadiet i Älmsta, gymnasiet inne i Norrtälje eller hemmavid som gäller. När det gäller platser för barn finns lekutrustningen på skolgården och vid dansbanan, och en mindre lekplats vid marinan. Barnen leker också mycket i naturen, framför allt i närheten där de bor.

Flera föreningar har en lång historia i Grisslehamn. Grisslehamn sportklubb, GSK, firar 90 år under 2025 och Albert Engström-sällskapet arbetar med att belysa konstnärens liv och verk i Grisslehamn. Intresseföreningen är en större förening som driver utveckling på orten, bland annat genom att samla in invånares förslag och önskemål. Utöver det finns Grisslehamns Konsträrsklubb, Kapellföreningen, och föreningar kopplat till sport- och fritidsaktiviteter så som Grisslehamns motor och segelsällskap och Tennisklubb.

Hamnföreningen och några engagerade eldsjälar beskriver att det är svårt att få yngre att engagera sig i ortens föreningar, och att många som arbetar ideellt är äldre.

Näringslivet är idag till stor del inriktad mot besöksnäring och det är framför allt i juli de stora intäkterna finns att hämta. Ett undantag är Hotell Havsbaden som ofta är fullbelagt och har besökare året om.

Fiskeriverksamheten är numera liten. Fiskarna fiskar torsk och strömming under vissa perioder. Fisket är i begränsade volymer gällande fångst. Torskfisket är på uppdrag av Naturvårdsverket och i forskningssyfte. Hamnföreningen äger både marken, fiskebodarna och pirerna och hamnen är en av få privatägda hamnar. I fis-

kebodarna finns fiskeutrustning och en av fiskarna som tidigare fiskade bygger numera bryggor. Ett litet fiske tillsammans med ny verksamhet gör att hamnen även idag har viss verksamhet.

Leva, bo & besöka

Grisslehamn är en liten och krympande ort, vilket gör det svårt att bo och jobba här. Många jobbar i egen näring eller pendlar längre sträckor. Det finns ändå ett förhållandevis stort serviceutbud och de flesta menar att de medvetet vill använda lokal service i första hand. Ändå är man beroende av att till exempel handla i Älmsta och Hallstavik, eller offentlig service som bibliotek och vårdcentral i Älmsta.

Grisslehamn lever upp under sommarhalvåret och besöksnäringen möjliggör för att en så stor andel butiker och restauranger ska kunna finnas. Pressen blir stor på orten under juli månad, och under vinterhalvåret är det bara några få verksamheter som har öppet. Den stora skillnaden i befolkningsmängden mellan årstiderna är stor, och som någon sa "Det är kul när sommargästerna kommer, och skönt när de åker". Det stora besöksantalet spår på problem eller konfliktområden, så som den svåra trafiksituationen, besökare som rör sig i körfälten, belastning på sophanteringssystemet och av internet eller fulla stränder.

Många av de sommarboende som deltar i dialogen har en lång relation till Grisslehamn, vissa har bott här på somrarna i decennier och känner sig djupt förankrade på platsen, även om de inte är fastboende. Många av dessa vill engagera sig i föreningslivet eller på annat sätt bidra till ortens utveckling. Några beskriver dock att de möts av misstro i vissa situationer för att de inte är rospiggare.

Ett antal fastboende och sommarboende nämner Norrtälje kommun, och samtliga av dessa upplever Grisslehamn som något bortglömt. De menar att de gör det mesta själv, ofta genom föreningslivet, där Grisslehamnssport klubb och Vaddö intresseförening drar ett stort lass. Det finns kvar en känsla på orten av att Norrtälje stad tar den största delen av resurserna efter kommunsammanslagningen på 70-talet och att föreningarna får kompensera för detta. En uttrycker det som att det verkar som om kommunen har fått upp ögonen för Grisslehamn när den nya rondellen nämns.

Besökarna på öppet hus fick skapa motiv kopplat till Grisslehamn och trycka dem på banderollen som sedan hängdes upp vid Grisslehamns idrottspark.

Ett praktiskt problem för föreningarna är att det kommunala föreningsbidraget inte längre ges för de som är permanent fritidsboende, det vill säga folk med sommarhus. Det gör att en ort som Grisslehamn förlorar intäkter till föreningarna. Bland annat sportklubben, som har verksamhet året runt, har många medlemmar som endast deltar på sommaren när de är boende i sina fritidshus. Att det finns för få allmänna papperskorgar är en annan praktisk fråga som skapar problem på orten, och man efterlyser att kommunen tar ansvar för avfallshanteringen.

Överlag är också kulturutbudet i Grisslehamn ojämnt över året, med mycket aktiviteter då sommargästerna anländer, men så gott som obefintligt under resten av året. Boende efterfrågar också att verksamheter som inte är kommersiella, som till exempel en plats för byteshandel för en mer cirkulär och hållbar ekonomi.

Naturliv & mobilitet

Naturen och det naturnära livet är viktigt för de allra flesta i Grisslehamn. Både grönskan och havet nämns som två viktiga karaktärer för orten och som är djupt förbundna med människornas relation till platsen. De långa promenadstråken nyttjas flitigt av både fastboende och sommarboende. Byholma-rundan är populär då den går genom byn, runt Byholma och upp till Skatudden och sedan ut till Singövägen. Den korsar också Bromskärs-

rundan. Skatudden är en populär plats med utsikt mot havet dit många kommer för stillhet och ro. Det är en favoritplats hos många, även om flera också säger att det finns möjlighet att utveckla platsen med bättre anordnade utsiktsplatser. Tomta-rundan är ett promenadstråk som går söder ut mot Tomta i en runda och också är ett alternativ till Byholma-rundan. Inne i byn används elljusspåret, Vikingarundan, Roslagsleden och Ekbacksrundan som går längs Ekbacksvägen, Apeldalsvägen och väg 283. Elljusspåret upplevs som lite för kort av vissa, och entrén upplevs som lite otydlig och svår att hitta till. Dess läge precis vid Medborgarhuset, dansbanan och fotbollsplanen gör att den gärna kunde bli lite mer del av en samlingsplats. Där finns också en skogsdunge som barn leker vid.

Stranden och platsen kring Albert Engströms ateljé är en annan populär naturplats där barn och ungdomar gillar att vara, det är också en populär plats för besökare så det kan ibland upplevas som trångt där under högsåsong. Både fastboende och fritidsboende badar både på östsidan i havet, och på västsidan i kanalen. Kanalen får lite varmare temperaturer och är populär därför, medan klipporna mot öst erbjuder sköna sollägen. Kopplingen till havet beskrivs som viktig för många boende, och vissa uttrycker också en önskan om bevarad och mer vattenkontakt, mot bakgrunden att tidigare mer natur-

präglade ytor har hårdgjorts och fått en annan karaktär än tidigare.

Naturen beskrivs som en stor del av vardagen i Grisslehamn, det är här man rör sig till olika målpunkter och det är här man möts grannar emellan. För fastboende och sommarboende i Grisslehamn finns det två saker som stör kopplingen till naturen, trafiken och vildsvin. Vildsvinen beskrivs som närgångna och farliga för människor. Under dialogen framkommer flera historier om när vildsvin varit närgångna både barn och vuxna, där barn har fått fly från grisarnas närmanden. De förstör också markerna med sitt böande. Främst verkar de hålla till vid Lillsjön och i skogen med elljusspår, men även uppe vid Byholma och inne i byn, bland annat vid bensinmacken. De boende uttrycker obehag och otrygghet kring grisarnas närgångna beteende, men också besvikelse över att kommunen inte kan bistå med hjälp. Problemet beskrivs av vissa som akut.

Trafikfrågan är stor i Grisslehamn då det vid färjeavgångar kan bli högt tryck på vägarna. Boende beskriver hur de anpassar sina rutiner till Eckerölinjens tidtabell och åker inte i väg på ärenden när färjan anländer eller avgår. Särskilt tryck blir det på väg 283 där genomfartstrafiken sker. Vägen är smal och kurvig, utan trottoar eller cykelväg, så under högsäsong tar det lätt att biltrafik från genomresande eller besökare, och de stora bussarna till Eckerölinjen tar över. Det är framför allt sträckan mellan Medborgarvägen och Skatuddsvägen som beskrivs som farlig, där det är svårt att röra sig säkert som cyklist, fotgängare, eller i rullstol. Många låter inte sina barn röra sig där, men har heller inte så många alternativ om man ska röra sig från de södra delarna av Grisslehamn in till bykärnan där många målpunkter finns, som till det populära Albert Engström-området. Detta är det som alla boende nämner först av allt när de berättar om Grisslehamn. Ett önskemål som framförs av flera, såväl fastboende som fritidsboende, är att parkering för färjeresenärer ska ske utanför Grisslehamn, och att de sedan kan transporteras i skytteltrafik till färjeläget. Någon nämner att färjeläget kan flyttas till annan plats, medan andra bedömer det som svårt att genomföra.

Generellt finns en önskan om fler alternativa gångstråk än längs vägarna, och fler löprundor för motion och friluftsliv. Den viktiga tvärkopplingen i nordvästlig riktning från ICA till västra Grisslehamn sköts av en privat

markägare som sköter gångbanan genom skogen, vilket skapar lite otydlighet kring om man verkligen får använda den.

De flesta går eller cyklar inne i Grisslehamn. Flera är glada för den nya rondellen, men anser att det finns mycket mer som behöver åtgärdas för att trafiken ska bli bra. Den utpekade sträckan som upplevs som farlig är också del av flera av de populära promenadstråken och kopplar till målpunkter som Långvarpen, Café Kalaset med flera, vilket gör problemet påtagligt och närvarande i grisslehamnsbornas liv.

Behovet av parkering är stort, särskilt för de stora turistmålen Eckerölinjen och Hotell Havsbaden. Vid dessa verksamheter finns det stora asfalterade ytor som de boende visserligen beskriver som nödvändiga, men som också uppfattas som fula och störande. Flera uttrycker därför starkt missnöje med att kommunen beviljat bygglov för större parkeringsytor norr om Byholma. Både för att det är förfulande och drar in fulla färjegäster nära sommarstugorna på Byholma, och för att det innebär ytterligare hårdgjord mark på vad som idag är ängsmark. Toaletter och sophantering saknas också vid parkeringarna, vilket resulterar i nedskräpning och missnöje bland Grisslehamnsbor.

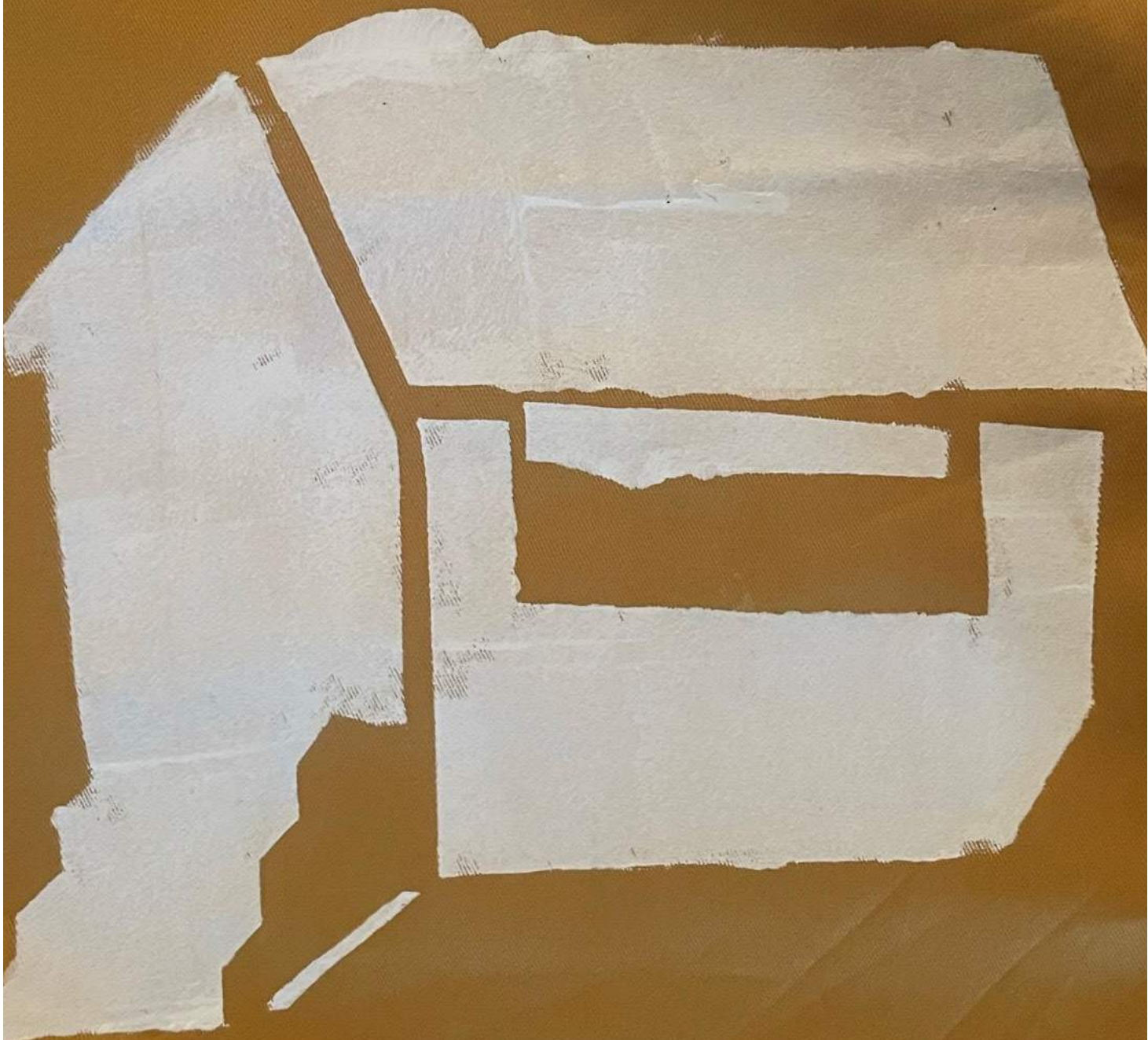
Grisslehamn nås kollektivt genom buss 637, en den låga turtätheten gör det krångligt för unga och äldre utan bil att ta sig runt mellan vardagsaktiviteter. Pensionärer som nyttjar samhällsservice i Älmsta tvingas vänta länge där innan de kan ta en buss tillbaka. För ungdomars och barns del innebär de glesa turerna väntan efter fritids och aktiviteter i Älmsta. Polisen har även avrått från att barn tar bussen själva på kvällstid då det skett rekrytering till gäng på bussarna. Skola/förskola är en förutsättning för att locka nyinflyttade permanentboende till Grisslehamn, och från skolans perspektiv skulle en ökad turtäthet, med exempelvis en till eftermiddagsbuss från Grisslehamn till Älmsta, kunna leda till att fler föräldrar väljer deras skola. Andra förbättringsförslag som uppkommit är mer direkta bussturer med färre stopp mot Norrtälje/Stockholm, och bättre bussförbindelse till Hallstavik, som är ett nav för att nå Uppsala, Östhammar, och Öregrund. Dessutom den sistnämnda underlätta för ungdomar att ta sig till ett gymnasie i Hallstavik.

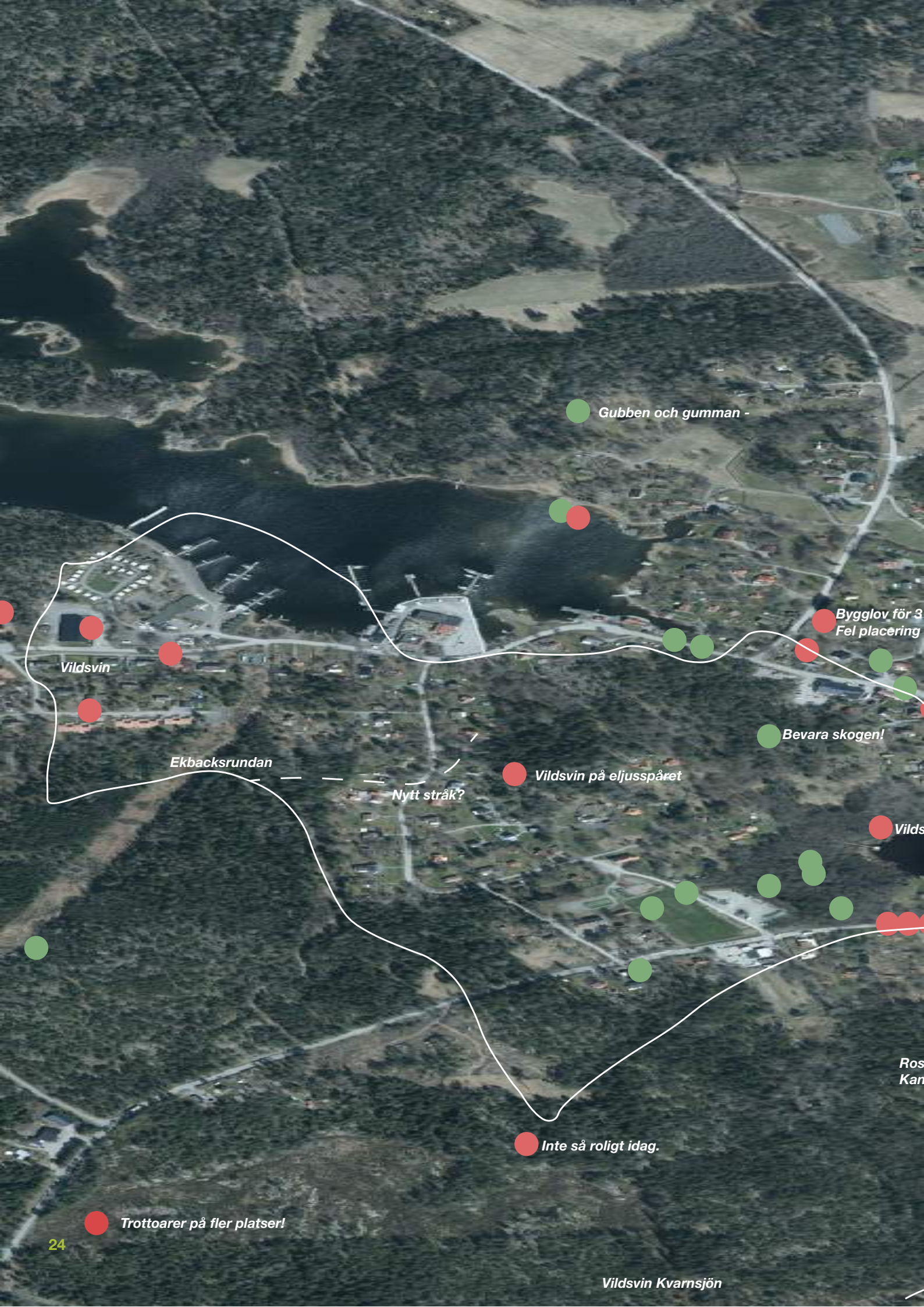
Samtal under öppet hus i Grisslehamn.

Besökare i olika åldrar skapar gemensamt under öppet hus i Grisslehamn.

Vildsvin

Ekbacksrundan

Nytt stråk?

Vildsvin på eljusspåret

Gubben och gumman -

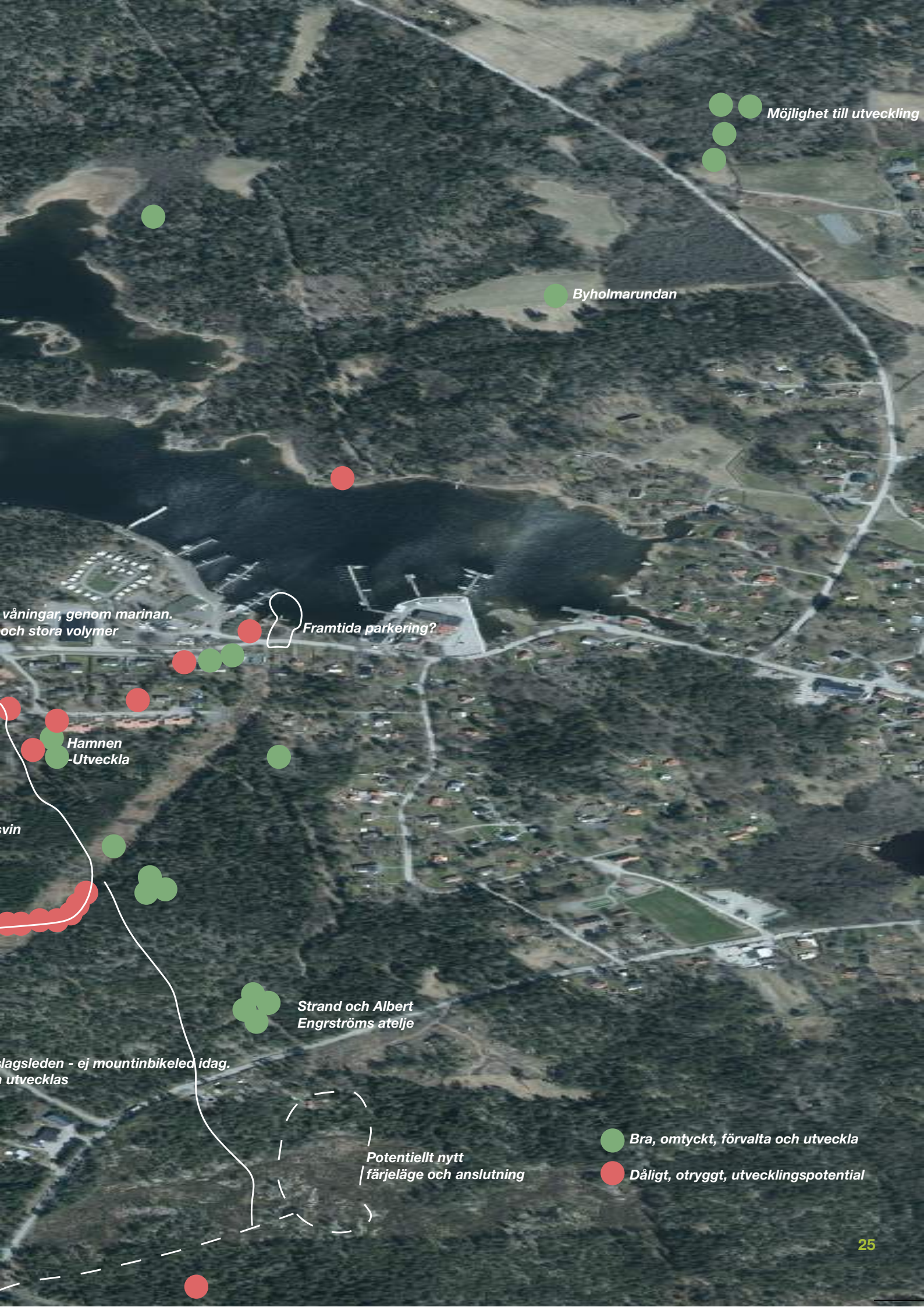
Bygglov för 3
Fel placering

Bevara skogen!

Vilds

Inte så roligt idag.

Trottoarer på fler platser!

Möjlighet till utveckling

Byholmarundan

våningar, genom marinan.
och stora volymer

Framtida parkering?

Hamnen
- Utveckla

vin

Strand och Albert
Engströms atelje

lagsleden - ej mountainbikeled idag.
utvecklas

Potentiellt nytt
färjeläge och anslutning

- Bra, omtyckt, förvalta och utveckla
- Dåligt, otryggt, utvecklingspotential

5. Slutsatser och rekommendationer

Här beskrivs de huvudsakliga slutsatserna från dialogen, tillsammans med några huvudfrågor som kan tas hänsyn till i förstudien.

Grisslehamns identitet kontra nya behov

Hur kan Grisslehamns identitet och karaktär bevaras i en utveckling med nya behov och förutsättningar på orten? Invånardialogen visar att det finns ett behov av andra boendeformer med lägre pris för att barnfamiljer och unga ska kunna bo kvar/flytta dit. Det blir tydligt att det behövs en större idé för hur Grisslehamn kan utvecklas på ett sammanhållet sätt och hur kommande bebyggelse, och behov och önskemål från de stora aktörer som "bär" Grisslehamn, kan inordna sig tillsammans med befintlig bebyggelse, platser och naturområden.

Processen för Grisslehamns utveckling

Grisslehamns föreningsliv och eldsjälares arbete har åstadkommit mycket av det som gör orten attraktiv att bo och verka i. När kommunen tar en mer aktiv roll i ortens fysiska utveckling behövs en bra process, kommunen och invånarna bättre kan arbeta tillsammans. Invånarna kan bidra till kommunens arbete, och kommunen kan ta del av föreningarnas kunskap och behov.

Föreningslivet spelar en viktig social roll i Grisslehamn, med aktiviteter där olika människor kan mötas. Kan kommunen tydligare stötta föreningslivet, till exempel genom de önskemål som uttryckts om bidragsutformning och behov av ny föreningslokal?

Trafiksäkerhet och mobilitet

De flesta i invånardialogen menar att Grisslehamns trafiksäkerhet måste förbättras så att alla, och särskilt barn, kan röra sig säkert längs huvudstråk och mellan viktiga målpunkter. Den glea turtätheten lyfts också fram som en utmaning för framför allt barn, tonåringar och äldre.

Mötesplats och kopplingar

Dialogen visade på behovet av en icke-kommersiell, naturlig samlingspunkt där man kan mötas upp och

umgås. En park eller ett torg skulle möjliggöra vistelse för alla åldrar, men särskilt barn och unga som inte kan konsumera för social samvaro i samma utsträckning. Utifrån barnperspektivet får den nya platsbildningen gärna innehålla något som barn saknar idag, som till exempel kompisgungor som är tillgängliga för alla. En generös mötesplats som rimmar med Grisslehamns karaktär, och kanske knyter an till ortens historia där "Långvarpen" var en naturlig samlingsplats i hamnen. Behovet av att förtydliga stråk kom också upp, som till exempel att stråken till idrottsparken och medborgarhuset kan bli tydligare.

KONTAKTUPPGIFTER

Norrtälje kommun
Box: 800, 761 28 Norrtälje
Telefon: 0176-710 00
E-post: kontaktcenter@norrtalje.se

norrtalje.se

6. Bilagor

Enkät invånardialog Grisslehamn

- Är du boende/besökare/fritidsboende?
- Är du kvinna/man/föredrar att inte säga?
- Hur gammal är du?
- Vad brukar du göra i Grisslehamn och var gör du det?
- Var brukar du stämma träffa med folk du ska umgås med?
- Är det något eller någon plats i Grisslehamn som skulle kunna bli ännu bättre?
- Vad är det bästa med att bo/besöka Grisslehamn?
- Åker du bil, buss, cykel eller går? var brukar du promenera/cykla i Grisslehamn?